

Prosam-essä läsåret 2004/2005 – tema Underhållning

Namn: Paulina Modlitba

Klass: Me01

Mailadress: paulina@kth.se

Personnummer: 801209-5603

Datum: 10/4 2005

Jag deltog på seminariet på förmiddagen den 11/4 2005

Thomas Hylland Eriksen (2001), kapitel ur boken "Ögonblickets tyranni"

Denna essä bygger fritt på kapitlet ur Thomas Hylland Eriksens bok "Ögonblickets tyranni" och behandlar den moderna människans relation till tiden. *Hur har vår syn på tiden förändrats under det senaste seklet? Har vi mer tid idag? Vad gör vi i så fall med den extra tid vi har till förfogande?* Dessa är några av de frågor jag ämnar diskutera och förhoppningsvis besvara. Hylland Eriksens text beskriver i hur vi människor idag omges av en exponentiell informationstillväxt; telefonsamtal, e-post, SMS, tidningar, TV-program, CD-skivor, möten och böcker blir bara fler. "Mer av allt" är nyckelbegreppet. Eftersom tiden är konstant uppstår situationen att vi förväntas ta till oss allt mer information på samma tid. Detta leder i sin tur till att vi tvingas förändra vårt sätt att ta till oss all denna information genom att fragmentera, komprimera och effektivisera informationskonsumtionen. Hylland Eriksens anser att denna effektivisering i ett längre perspektiv leder till försämringar i kvalitet och allvarliga sociala problem. Att hålla reda på all ny information tar så mycket tid att ingen tid blir kvar för att skapa sig en helhetssyn och analysera. Fler TV-kanaler leder exempelvis till en splittrad mediebild utan gemensamma värderingar och utgångspunkter. Detta oändliga informationsflöde leder till informationsstress och utbrändhet.

Den moderna människans hektiska leverne har fått till följd att funderingar kring tid och livskvalitet har blivit på modet. 1999 skrev professor Bodil Jönsson boken "Tio tankar om tid" där hon bland annat skriver:

"I mitt liv finns det inte så många idoler. Kanske bara en: min farmor. Hon dog innan jag fyllde sju år. Det är hon som dominerar de få konkreta minnen jag har av min barndom. Orsakerna till det starka minnet av farmor är säkert många, men just nu tänker jag främst på en: min farmor hade inte ont om tid. Med våra mått mätt

hade hon ont om plats, ibland säkert ont om mat, värme och ljud. Men hon hade inte ont om tid. Det kändes inte så för henne; hon såg inte på livet på ett sådant sätt. Två generationer senare tillhör jag en generation och en kultur som inbillar sig att den har ont om tid. Ont om det enda en människa har.” [Jönsson, s.11]

Bodil Jönssons tanke är intressant; vi tillhör en generation och en kultur som *inbillar* sig att den har ont om tid. För mig är denna idé central i diskussionen om människans relation till tiden. Ett människoliv varar idag i genomsnitt i 77,91 år för män och i 82,43 år för kvinnor. Jämfört med år 1901 lever svenska män ungefär 23 år längre idag; kvinnor cirka 25 år längre¹. Vi har med andra ord mer tid att tillgå än någonsin. Det är således inte rimligt, vilket Jönsson också påpekar, att tro att tiden har blivit en bristvara. Det som skapar känslan av tidsbrist är istället det fenomen som Hylland Eriksen åberopar i ovan nämnda bok; idag är det mer än någonsin som pockar på vår uppmärksamhet och därmed tar vår tid i anspråk. Sedan tekniken har gjort intrång i våra liv har vi inte längre kontroll över vår egen tid. E-post ramlar in i vår inkorg vare sig vi vill eller inte; reklamavbrotten i TV likaså. Vi får numera anpassa oss till detta ändlösa informationsflöde och teknikens förutsättningar. Resultatet blir en ständig känsla av jäkt och otillräcklighet; och det blir alltid mer. Mer av allt.

För min egen del har effektiviteten blivit en drog. Jag får kickar av att vara nyttig och effektiv; av att se hur jag lyckas att klämma in allt mer i mitt redan fullspäckade schema utan att tillvaron havererar. Tanken på att jag kan göra dubbelt så mycket på samma tid är förtjusande, nästintill svindlande. I min enfald tror jag att detta är en hållbar lösning som i längden gör mitt liv mer njutbart och värdefullt. På sistone har jag dock blivit tvungen att göra vissa omvärderingar i livet. Dessa omvärderingar berör i första hand de kvalitativa försämringar som Hylland Eriksson åberopar i sin text. Det har nämligen slagit mig att jag för tillfället upplever mer än någonsin men samtidigt inte riktigt kan referera till dessa upplevelser. När effektiviteten blir ett självändamål är det svårt eller snarare irrelevant att ta del av de specifika händelserna. Jag är så upptagen med att få saker att gå ihop och med att beklaga mig över den ständiga brisen på tid att jag inte hinner reflektera över vad det är jag faktiskt gör; en ganska fattig tillvaro måste jag erkänna. Tyvärr tror jag inte att jag är ensam om att brottas med denna typ av problem. Vi är många som mitt i allt slit och all stress plötsligt tvingas stanna upp och undra vad det egentligen är vi gör och varför. För vissa inträffar detta för sent; resultatet blir utbrändhet och flera månader och år av sjukskrivning. Verkligheten talar sitt tydliga språk, det är tydligt att den moderna människan måste förändra sin syn på informationskonsumtion och på den egna rollen i det nya informationsområdet. *Måste vi ta del av allt? Om inte, vad är relevant och hur kan vi urskilja det relevanta? Måste vi alltid finnas tillgängliga?*

Det farliga i sammanhanget är att en ohälsosamt intensiv och omfattande informationskonsumtion kan te sig helt naturlig och självklar i ett sammanhang där majoriteten följer samma principer. Mitt eget nervösa och överdrivna zappande mellan TV-kanaler blir inte påtagligt förrän min egen mamma också sitter framför televisionen. För henne är detta zappande helt oförståeligt och stressande. Dessutom anser hon att musikkanalernas eklektiska och fragmenterade medieutbud är obeskrivligt jäktande.

¹ http://www.scb.se/templates/tableOrChart____25830.asp

Mammas inställning kan delvis härledas till hennes ålder, men bara delvis. Jag tror att skillnaden mellan min och mammas inställning till medieutbudet i första hand kan relateras till att vi tillhör olika generationer. Medan jag är uppvuxen med ett ständigt ”blipp-bloppande”, har mamma lärt sig att uppskatta lugnet och njutningen i att göra ”ingenting”. Hon kan inte relatera till min ständiga strävan efter att fylla ut det vardagliga tomrummet med nyttiga aktiviteter. För mamma kan lycka vara att få påta i trädgården en solig vardag. Hon kan konsten att säga nej till oönskade telefonsamtal och evenemang. Hon säger ifrån då ljudnivån är lite för hög. Hon tar sig tid till meditation och reflektion. Hon tar sig tid till att fläta samman fragmenten till en helhet. Min mamma är min idol.

Thomas Hylland Eriksson har rätt i tanken att vi varken kan eller bör hindra den tekniska utveckling som möjliggör informationstillväxten. Han har också rätt i att det däremot står i vår makt att förändra vårt sätt att hantera det växande informationsflödet. Det som behövs är en större medvetenhet på alla nivåer om informationstillväxtens natur och effekter. Vidare krävs bättre verktyg för att vi ska kunna hantera flödet och sortera bland relevant och irrelevant information. Vi måste våga prioritera mer, säga nej. Det som krävs är med andra ord att vi återigen gör det möjligt för oss att ta kontroll över vår egen vardag och realiserar detta. Genom att ta över kontrollen blir det möjligt för oss att utifrån våra individuella intentioner, mål och premisser välja de informationskanaler och forum som är väsentliga för oss och därmed höjer livskvaliteten. Nyckelbegreppet bör således vara ”Mindre är mer”. Genom att släppa rädslan för att gå miste om något viktigt, kan man fokusera på det som faktiskt *är* viktigt och ta del av livet med full koncentration och medvetenhet. Tänk om livet ändå kunde vara så enkelt.